

רפואה

רם ישי: מאבק תרבותי

התחום בו בלטו השנה רופאי ישראל היה תחום המאבק המקצועי. בישראל של תשל"ג, בה רדפה שבייתה את קודמתה, בה התבלטו המאבקים המקצועיים של קבוצות מקצועיות מוגדרות להטבת תנאי שפרם ולהעלאת רמת החיים שלהם, הטביעה שבייתה הרופאים את חותמה על האזרח הישראלי יותר מכל שבייתה אחרת.

שבייתה הרופאים נמשכה למעלה מחודש. אחרי שקודם לכן נכשל מאבקם של הרופאים נגד מינויו של קומיסר פוליטי למנכ"ל קופת החולים ההסתדרותית — הגדול שבי מוסדות הרפואיים בישראל ואשר ידלין, מנכ"ל חברת העובדים לשעבר הפך לבוס האמיתי של רופאי ישראל — היתה החלטתם של רופאי ישראל נחושה לנצח במאבקם. למרות הסבל שנגרם לחלק ניכר מהציבור כתוצאה משבייתה הרופאים, זכתה שבייתה זו לאהדה בלתי רגילה מצד הציבור. הרופאים הצליחו להציג את עמדתם בצורה משכנעת, הוכיחו כי הם שובתים לא רק כדי להעלות את משכורתיהם, אלא כדי לשנות מהקצה את שיטת הרפואה הציבורית בישראל. על אף התמשכות השבייתה, התלכדו הרופאים כציבור מאורגן למופת, הקימו תורניות ושירותי סיעוד, נתנו דוגמה מאלפת לאירגונים מקצועיים אחרים כיצד ניתן לארגן שבייתה בצורה תרבותית והומאנית. כתוצאה מכך זכו הרופאים במלווי תביעותיהם יותר מכל אירגון אחר. אין ספק כי הצלחה זו יש לזקוף לזכותו של הד"ר רם ישי, יושבראש ההסתדרות הרפואית לישראל, שמאז נבחר לתפקידו זה הפך את הרופאים לכוה מגובש.

בטחון

ברוך כהן: אצבע אלוהים

מבחינת בטחון גבולותיה היתה ישראל שאננה בר תשל"ג יותר מאשר בכל שנה אחרת מאז מילחמת ששת הימים. אחרי שפעילותם של אירגוני הטרור הערביים בתוך שטחי ישראל והשטחים המוחזקים חוסלה כמעט כליל — הועתקה זירת המערכה כולה אל מחוץ לגבולות ישראל (ראה כתבת השער).

בחתום זה היו שני סוגי מבצעים. אחד מהם היה כדוגמת פשיטת צה"ל לביירות, שהיתה פעולה צבאית מבריקה בנוסח ג'יימס בונד, ושלאחריה נטלה מדינת ישראל את האחריות הישירה על הביצוע. אם פעולת ביירות, בה חוסלו כמה מראשי המחבלים היתה הצלחה צבאית, הרי פעולה צבאית אחרת — יירוט מטוס לבנוני מעל לביירות במטרה מוצהרת ללכוד את מנהיג החזית הזממית לשיחור פלסטין — יורג' חבש — היתה כישוף צבאי. האנשים שסימלו את הפעילות הצה"לית הראשונה היו שני חיילי צנחנים, **אבירע שור** ו**רחגי מעיין**, שניהם בני קיבוצים של השומרה הצעיר בדרום, שנפלו בפעולת ביירות.

כמוהם כך גם אלה שנטלו חלק בזירת הפעילות הי שניה. יצאו מאלמוניותם רק אחרי שנפלו במערכה בה השתתפו. כך נודע לציבור הישראלי על פעילותו ומיבצעיו של אחד מאנשי שירות הביטחון הישראלי בהול, **ברוך כהן**, רק אחרי שזה נורה ונהרג בליבה של מארדית, בירת ספרד.

יהדות

הנרי קסינג'ר: לא בישראל

שואפיה עדייה היהודיים בכרית המועצות המשיכו גם השנה במאבק המרתק, בצד שחריר הפרומה הלא יהודיים בארץ הסובייטים. התמיכה במאבק עמדה במר כז החיים היהודיים המאורגנים ברחבי העולם בתשל"ג.

היו קיבורים רבים למאבק זה, והשמות התחלפו תדיר. לרגע קט האיר אור הזקורים א **פלוטר יקר**, יהודי למודי-סבל, בנו של גנרל שהוצא להורג על לא עוול בכפו בימי הרודנות המטרופת של סטאלין, ושעבר בעצמו את מדורי הגליהנים שתוארו עליידי ידידו אלכסנדר סולז'ניצין. אולי יקר שבר, הלשין על חבריו למאבק הדמוקרטי, שיתף פעולה עם רודפיו.

היהודי הבודד שבלט ביותר בתשל"ג בעולם היה **הנרי קסינג'ר**, שסימל גורל יהודי אופייני: יליד גרמניה הווימאריית, נער שברח עם הוריו מגרמניה הנאצית לאמריקה, אינטלקטואל שעלה לגולה כפרופסור בהארווארד.

אילו היו הוריו של קסינג'ר עולים לארץ-ישראל, בר וודאי היתה נגמרת בכך הקאריירה של קסינג'ר. לאיש כמוהו, בעל מחשבה עצמאית וכשרונית אינטלקטואלי בלתי-שיגרתי, אין מקום בחיים המדיניים של ישראל, אלא בקצוות השוליים.

אולם אמריקה אינה ישראל. בחפשו יועץ בעל רמה גייס נישכון את הפרופסור. בתפקידו רבי-הכוח, הפך קסינג'ר ג'ר לשר-החוץ האמיתי של אמריקה, פלס את הדרך להפכה ביחסי ארצות-הברית עם אויבותיה מאתמול, בכרית-המועצות וסין. בסוף תשל"ג העניק לו נישכון גם את התואר של שר-החוץ, כדי לחזק את הממשל המי עורערו שלו.

יתכן מאד שבתשל"ד יהיה העולם היהודי עד למחזה בלתי-רגיל: העימות בין הפרופסור היהודי ובין ממשלת ישראל, על רקע ההתנגשות בין האינטרס האמריקאי במרחב ובין מגמותיה של גולה מאיר וחבריה.

תיאטרון

הקאברט הסטי'די: רנסאנס

בשנה שגוללה עוד אבן אחת על קברו של התיאטרון הישראלי, התחוללה בתחום זה תופעה יוצאת-דופן: תחייתה של הסאטירה התיאטרלית. הסאטירה, שמאז תקופת ה-פריחה שלה על בימות ישראל בשנים של טרם קום המדינה — כשהציגה היו מופנים בעיקר כלפי השילטון הזר — נססה באיטיות ושקבה חיים, קמה כאילו לתחייה בתקופה בה השתלט התיאטרון המיסחרי הזול על במות ישראל, היתה זו תופעה מעוררת ביותר.

בתחילת השנה התעורר מאבק איתנים סביב האליגוריה הסאטירית של **עמוס קינן** חברים מספרים על יו, כאשר המועצה לביקורת-סרטים-וימוחזות פסלה את הצגתה בתואנה של פגיעה בדת, בעוד שלמעשה לא היה מחזה זה אלא הצלפה עצמית על הפרות המקודשות ביותר של החברה הישראלית. המערכה להסרת האיטור על המחזה לא נשאה פרי.

הניך לוי, שעלה כמטיאור בשמי התיאטרון הישראלי בתשל"ב בזכות מחזהו חפץ, חזר שוב על הצלחתו בדרמה סאטירית יעקב ולידנטל — שט זמני שהפכה ללהיט ולאחד המחזות המקוריים המסוגננים ביותר בשנים הי אחרונות.

אולם הרנסאנס האמיתי של הסאטירה התבטא בהצגת רקבארט הסאטירי של תיאטרון בימות, אין אנחנו נראים, שזכתה להצלחה מפתיעה למרות הכמויות העצומות של הרעל שהיו נסוכות בה. שלושת מחברי התוכנית היו שלושה סטודנטים צעירים באוניברסיטה העברית בירושל: **ב. מיכאל**, **אפרים סידון** ו**קובי ניב** (ראה תמונה) — בן למישפחה דתית, קיבוצניק לשעבר ונתנייתי לשעבר, שכל נסיונם הקודם התבטא בכתיבה לפי האותן, בטאון הסטודנטים בירושלים. תוכניתם הראשונה הוכיחה כי קם בישראל דור המשך לסאטיריקונים שהצליפו בחברה הישראלית ללא רחם.

הכנסת

באדר עופר: המזימה

שום דבר שקרה בכנסת בשנת תשל"ג — השנה האחר רונה של הכנסת השביעית — לא יזעזע את הציבור כמו מעשה-החיקה שבנשא את שמה של חברי-הכנסת **יוחנן כדר** (גח"ל) ו**אברהם עופר** (המערך).

חוק בדרי-עופר היה קבוייה של שתי מיפלגות גדולות לגזול מנדטים של מיפלגות קטנות.

עצם שיתוף-הפעולה ההדוק בין מיפלגת-השילטון ומיפלגת-האופוזיציה העיקרית סימל את התנוונות הפר-למנטריום הישראלי, שאין בו אופוזיציה של ממש, מילבד סיעות קטנות, המעוררות את זעם השילטון.

אולם חמורה עוד יותר היתה משמעות אחרת של חוק בדרי-עופר: ההוכחה שבישראל יכול רוב פרלמנטרי לדרוס ברגל גאוה כל זכות-יסוד של האזרח.

תחילה זממו בדרי-עופר לגרש בכלל מן הכנסת את הסיעות הקטנות, על-ידי העלאת אחוז-החסימה. הדבר עורר סערה, והתוכנית נגנזה לפי שעה. תחת זאת בא חוק בדרי-עופר, שנועד להוריד מנדט מכל סיעה קטנה.

הסיעות הקטנות, ובעיקר שתי הסיעות שנגדן נחקק החוק — העולם הזה והמרכז החופשי — הצליחו להחריק את הציבור משלוותו. מיטב מדעני ישראל יצאו למילחמה נגד העיוות השקרני. העיתונות התייצבה נגדו כימעט פה אחד. אולם בשני לילות-שימורים סוערים, בהם הפעילו **ארי אבנרי** ו**שמאיא תמיר** את כל כליה-הנשק הפר-למנטריים, בוצעה המזימה.

הכנסת השמינית, שכבר תיבחר על-פי חוק בדרי-עופר, תעמוד בסיומן הקארטל של שתי סיעות-הענק, שמואל תמיר הצטרף אף הוא לקארטל. הדרך היתה פנויה למזימות חמורות יותר נגד הדמוקרטיה הפרלמנטרית.

מדיניות

יוסף רייא: המצבון

הרבה אנשים בלטו השנה בזירה המדינית של ישראל, ומלבד אישה-השנה תשל"ג נחלו כימעט כולם כישלונות. **עזר וייצמן** נוצח על-ידי **מנחם בגין**, איכזב את מעריציו במעשים בלתי-שקולים, ופרש בסוף השנה. חברו בצבא, שלמה (**צ'ק**) להט, ניסה להטביע את חותמו על תלאיביב, בהצלחה מפוקפקת. במאבק על כס הנשיאות הוכשל בצורה מחפירה **יצחק נבון** למודי האכזבות, אך המדינה זכתה בנשיא סימפאטי אחר, בדמותו של **אפרים קציר**. **ליבה אדיאב** הדגים "נפש בוכיה" כאשר נכשל במבאק על קו מפלגתו, אך לא הסיק שום מסקנה והוסיף לשרת את האנשים המור בילים, לדבריו, לאסון.

מול דמויות אלה בלט בשיעור-קומתו המצפוני אדם שאינו ישראלי ואינו יהודי, אלא ערבי לבנוני בעל אורחות אמריקאית: הארכי-בישוף **יוסף רייא**, ראש הכנסיה היווני-הקאתולית בגליל, הלוחם למען החזרת עקורי בירעם ואיקרית לכפריהם ההרוסים.

מאבקו העקשני והאמיץ של הבישוף נגד העוול גרם לזעזוע מצפוני אצל טובי הישראלים, דחף לתשבון-נפש לאומי ולבדיקת יסודות הצינונות. האם מיפעל-התחיה היהודי, בעבר ובהווה, מוכרח להביא לנישול עמי-הארץ הערבי? האם יש סתירה מוסרית בין מעשי-ההתנחלות של הראשונים ובין מעשי עוולה כמו איקרית בצפון ופיתח-הרפיח בדרום?

גלימתו השחורה של הבישוף הפכה לסמל — אובייקט לשינאה ולהערצה.

בסוף תשל"ג היה נדמה שהגיע אל קיר אטום, אך מאבקו נמשך, השאלות שעורר לא מצאו מענה, ורבים היו משוכנעים שבסופו של דבר יחזרו העקורים לבתיהם.